

DNEVNA PRIPREMA ZA VJERONAČNI SAT

I. OPĆI PODATCI O VJERONAČNOM SATU

Škola: Osnovna škola Miroslava Krležje Čepin

Razred: 5.

Vjeroučitelj/ica: Kata Zrno

Nastavna cjelina: IV. Počeci biblijske povijesti / vjere

Nastavna tema: Živjeti u ritmu liturgijske godine – Božićni ciklus – izborna tema

Nastavna jedinica: 28. Radost Božića (badnjak,darivanje,jaslice,polnočka)

Ključni pojmovi: iščekivanje,darivanje,jaslice,polnočka

CILJ: Upoznati učenike s običajima Badnjaka i uže pripreme za slavlje Božića

ISHODI:

Obrazovni / *kognitivni* : uočiti važnost tradicije vezane uz običaje Badnjaka
prepoznati običaje Badnjaka u svojoj obitelji

Odgojni / *afektivni* : Navesti primjere svoga sudjelovanja

Djelatni / *funkcionalni ili psihomotorički* : navesti načine kako oni mogu
pridonijeti što kvalitetnijoj pripremi za slavljenje Božića

Metodički sustav: kombinirani – interpretativno- analitički

Oblici rada: Frontalni, individualni, rad u skupinama

Aktivnosti učenika: molitveno izražavanje,razgovor,grupno izvješće

Nastavne metode: čitanje teksta, razgovor, demonstracija ,pismeno izražavanje, usmeno izražavanje, izvještavanje, stvaralačko izražavanje

Nastavna sredstva: Biblija, udžbenik, priručnik, radna bilježnica

Nastavna pomagala:ploča,kreda,nl

Korelacija: likovna kultura,povijest,glazbena kultura,GOO

Plan ploče:

Radost Božića (badnjak, darivanje, jaslice, polnočka)

1. Badnjak – sam izraz izveden je od staroslavenske riječi, a znači bdjeti
- je večer i noć kada se bdije i čeka Božić
2. Darivanje – je utkano u tradiciju hrvatskih običaja, a darove donosi mali Isus
(Kriskindl)
3. Jaslice – prve ih je postavio sv. Franjo Asiški 1223.g. u talijanskom mjestu Grecciju
- najstarije hrvatske se čuvaju na otočiću Košljunu kraj Krka
4. Polnočka ili ponoćno bdijenje – religijski čin koji ima i društveno značenje
- veza između Badnjaka i radosti Božića, sveta noć
u kojoj se obustavljaju neprijateljstva

Pitanja za provjeru ishoda:

1. Značenje riječi Badnjak / bdjeti ?
2. Darivanje u hrvatskoj tradiciji ? = mali Isus (Kriskindl)
3. Jaslice ? – 1. Sv. Franjo Asiški 1223.g. u Grecciju
- kakve danas poznajemo potječu iz 16. Stoljeća
- najstarije hrvatske – čuvaju s na otoku Košljunu kraj Krka
4. Polnočka – slavi se noću 24. na 25. prosinca
- čita se Evanđelje LK 2,1-14

Izvori za pripremanje nastavnika: Biblija, udžbenik, priručnik, radna bilježnica

Izvori za pripremanje učenika: biblija, udžbenik

II. GLOBALNA STRUKTURA SATA

1. Meditativno molitveni početak
2. Motivacija
3. Najava teme
4. Razrada teme za skupni rad
5. Iznošenje rezultata rada
6. Sinteza
7. Aktualizacija
8. Meditativno molitveni završetak
9. Kritički osvrt

III. TIJEK SATA (razraditi tijek sata sa svim fazama)

1. Meditativno molitveni početak	<ul style="list-style-type: none"> - Znak križa - Pjesma : Visom leteć ptice male
2. Motivacija	<ul style="list-style-type: none"> - Donijeti 3 svijeće,3 panja,poklončiće,jaslice,borić - Na što vas sve ovo asocira ? - Badnjak
3. Najava teme	<ul style="list-style-type: none"> - Danas ćemo se pobliže upoznati s Badnjakom,darivanjem,jaslicama i polnoćkom - Na ploču i u bilježnicu napisati naslov Radost Božića
4. Razrada teme za grupni rad	<ul style="list-style-type: none"> - Svaka skupina dobit će radni materijal. To su : 1. Badnjak,2. Darivanje,3. Jaslice,4. Polnoćka - Za rad će biti dovoljno 10 minuta,a nakon toga slijedi izvješće po skupinama
5. Iznošenje rezultata rada	<ul style="list-style-type: none"> - Učenici iznose rezultate svoga rada prema listiću koji su dobili. Tijekom iznošenja odgovora eventualno nadopunjujem njihove izričaje
6. Sinteza	<ul style="list-style-type: none"> - Sjediniti izvješća grupnog rada (najbitnije)
7. Aktualizacija	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koji od navedenih običaja prakticirate u svojim domovima ? 2. Postoji li običaj koji poznajete, a danas ga nismo spomenuli ? 3. Imamo li danas dovoljno da poklonimo drugima za Božić ? 4. Što su Marija i Josip nama poklonili ?
8. Molitveni završetak	<ul style="list-style-type: none"> - Pjesma : Radujte se narodi

IV. KRITIČKI OSVRT

V. PRILOZI

PRILOZI

1. RADOST BOŽIĆA (Badnjak,darivanje,jaslice,polnoćka)

Ime Badnjaka povezano je s riječju "bdjeti" (stsl. bad) budući da se na taj dan bdjelo čekajući Isusovo rođenje.

Zbog samog običaja bdijenja i nekadašnje situacije bez električne struje i modernih sprava, bilo je nužno osvijetliti prostorije svijećama, koje su ujedno postale i simboli novog života i nade. Izrađivale su se posebne svijeće, tzv. voštanice, a često su se povezivale tri svijeće hrvatskom trobojnicom. Običaj je i sjećanje na preminule ukućane, te molitva za njih.

Na sam su se Badnjak ukućani rano ustajali, a žene su napravile božićni objed, pospremile dom i pripremile nemrsnu hranu za večeru. Muškarci su pak hranili stoku koja je također trebala biti spokojna zbog božićnih svetkovina. Također su pripremali drva za ogrjev.

Postoje brojni običaji kojima je svrha želja za blagostanjem i dobrim urodom, napretkom i zdravljem. Od Badnjaka do Sv. tri kralja na stolu je stajao božićni kolač, Božićnjak. U Slavoniji i Baranji pekle su se lepinje za domaće životinje, a u Dalmaciji i BiH pogače, koje su se uz malo vina iz bukare davale stoci. Mijesile su se i lepinje koje bi se jele, da grlo ne boli, a poslije se pila medena rakija. Budući da se na Božić nije radilo, a u dane prije Božića, temeljito se čistila kuća i staja, pripremala se hrana za božićne dane te hrana za domaće životinje. Djeca su se kupala i uređivala, šišalo ih se i radile su im se frizure.

Na Badnjak su se na stolu poslagali: orasi, lješnjaci, rogači, bademi, smokve, jabuke... Obično su se blagovala jela od ribe; grah i med. npr. Med sa češnjakom, riba na razne načine, brodet s palentom, a od kolača fritule, gibanice i badnjača (vrsta kruha). Prije badnje večere upalila se svijeća i izmolila molitva. Jela su bila bez mesa, masti, dakle posna.

U nekim krajevima na stol se stavi posuda sa raznovrsnim žitaricama u koju se utakne božićna svijeća te jabuke božićnice i blagoslovljena voda.

Palio se badnjak (tri velika panja). U tom božićnom običaju dolazi do izražaja veliko značenje svjetla i topline u noći u kojoj očekujemo božićno svjetlo i u kojoj posebno doživljavamo toplinu Božje i naše međusobne ljubavi.

1. Što je Badnjak i koje je njegovo značenje?
2. Običaji Badnjaka?

2. DARIVANJE-(božićni običaj)

Često su darovi pripisani Djedu Božićnjaku ili Djedu Mrazu. U Hrvatskoj je tradiciji bilo da darove donosi mali Isus Kriskindl. Od davnine je običaj darivanja na Božić, najčešće male djece, ali i odraslih. Nekad su to bili slatkiši, voće ili izrađeni predmeti, a danas su to igračke i predmeti praktične namijene, a nerijetko i novac. Božićno darivanje je kršćanska tradicija pri kojoj se pokloni dijele svima koji to zaslužuju.

1. Tko donosi darove za Božić?
2. Što se darivalo prije, a što danas?
3. Što su Marija i Josip nama poklonili.

3.JASLICE

Prikaz Isusovog rođenja opisanog u evanđeljima po Mateju i Luki. Sastoje se od pomičnih i nepomičnih figurica djeteta Isusa, Djevice Marije i Sv. Josipa te pejzažnih kulisa. Složenije jaslice imaju i mnoge druge likove poput pastira, anđela, sv. tri kralja i druge. Postoje žive jaslice s ljudima odjevnih u Mariju i Josipa te živog djeteta koje predstavlja Isusa, a leži u jaslama. Vol i magarac su često sastavni dio jaslica. Postavljaju se u domove na Badnjak i ostaju do blagdana Bogojavljanja, a u crkvama ostaju do blagdana Krštenja Isusova. Prve jaslice postavio je sv. Franjo Asiški u talijanskom mjestu Grecciju 1223. g. Prve jaslice s figuricama postavljene su u samostanu Fussen u Bavarskoj 1252. g. Jaslice kakve danas poznajemo potječu iz 16. st. ,a procvat su doživjele nakon Prvog svjetskog rata. Najstarije hrvatske jaslice čuvaju se na otočiću Košljunu kraj Krka. Papa Ivan Pavao II. započeo je 1982. g. tradiciju postavljanja jaslica u Vatikanu na Trgu sv. Petra ispred božićnog drvca. U Bijeloj kući u božićno vrijeme izložene su talijanske jaslice iz 18. st. Među poznatijim jaslicama u Europi su Provansalski santoni, krakovske i napuljske jaslice.

Provansalski santoni su male ručno bojane figurice od teracote koje se izrađuju u francuskoj pokrajini Provansl. Postoji 55 figura koje prikazuju različite likove.

Krakovske su poseban oblik jaslica nastale u poljskom gradu Krakovu u 19. st. To su drvene figurice Isusa, Marije, Josipa pastira i drugih, postavljene u makete povijesnih građevina iz Krakova najčešće uz Baziliku sv. Marije.

Napuljske

Izrađuju se u mnogobrojnim radionicama koje izrađuju jaslice u raznim veličinama i oblicima. Stanovnici Napulja jaslice postavljaju već 8.12. ,ali je figurica Isusa u jaslicama tek od Božića.

1. U kojem evanđelju se daje prikaz Isusovog rođenja?
2. Tko je postavio prve jaslice i gdje?
3. Gdje se čuvaju najstarije hrvatske jaslice?
4. Koje su poznate europske jaslice?

4.POLNOĆKA ili misa polnoćka katoličko je misno slavlje koje prethodi Božiću. Slavi se noću (obično u ponoć ili u večernjim satima Badnjaka) 24. na 25. prosinca. Slavi se u čast rođenja Isusa Krista. U crkve na polnoćku tradicionalno dolaze i brojne obitelji s djecom. Obično dolazi više vjernika nego inače tijekom nedjeljnih sv. misa . Sv. misa polnoćka jedna je od najsvečanijih misa u godini i jedina koja se slavi u pola noći. Za čitanje evanđelja od starine se izabire Lukin izvještaj o rođenju Isusa u Betlehemu za vrijeme cara Augusta (Lk 2,1-14).

Na polnoćki se prvi puta pjevaju božićne pjesme koje su sastavni dio bogoslužja. Nakon polnoćke jedni drugima čestitaju „Sretan Božić “ i vraćaju se svojim kućama. Poslije polnoćke često je obilato jelo s mesom, božićnim kolačima i pićima.

1. Kada se slavi polnoćka ?
2. Koje se Evanđelje čita u toj noći ?